

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxvième ANNÉE

1 Juin 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 322

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Âlâ kâğıdı
5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi altıncı sene

1 Haziran 1931

Dünyanın başlıca Devletlerinin vaz'iiyeti hazıraları

ALFABEMIZE DA'İR

Çok saygı değer, Doktorum.

Alfabemize âit mülâhazalarınıza ilişik bu üçüncü mektubumu çok geciktirdim ; kusura bakmayınız. Zaten çeke çeke sormalığın (mes'elenin) kuyruğuna varmışdık , şöyleki pek o kadar ehemmiyetli bulmadığım sağırkef bahsini sona brakmada be'is görmemişdim.

Bileceğiniz gibi sağırkef eski Türkçenin birleşmiş ve kaynaşmış iki harfi (ng) veya (nk) nin timsalidir . Meselâ banga , tangrı , songra gibi ki rahmetli Arab yazımızda sağırkefli idiler. Bu sağırlığın vuruşlu bir tâ'bir veya temelsiz bir iftira olub olmadığını bir yana brakalım, şimdiki imlâımızda bunları düpedüz bana, tanrı, sonra yazıyoruz. Amma o birleşme ve kaynaşmanın hatırası olarak söyleyişimizde bir genizlilik kalmışdır ki İstanbullu agzında bile hâlâ hafifce yaşar. Lakin bizler takımı, yâni birazcık kocamışlar, manfârdakî an ile tanrıdaki an arasında vakı'a küçük bir telaffuz farkı duyurursak da yeni nesil böyle bir çıkag (mahreç) ayrılığı gözetmemektedir. Bundan dolayı istikbalin söyleyişine göre (sonra) imlası gerçekden kâfidir. Eski, asli, ünelti (tasavvut) murad edilince songra v. s. yazmak kabildir.

Evet amma, sağırkefin vaktiyle yazımızda sarf ve nahvi namına yaptığı çavuşluk ve kılavuzluk hizmeti ortadan kalkmış bulunuyor ki buna acımamak kabil değildir, demek isteyeceğimizi seziyorum ; çünkü imlada muhatap ile izafet ve gayip (n) ni ayırd edilemez oldu . Meselâ kapunun kilidi kırılmış , dediğimizde bu günün imlasiyle senin kapunun kilidi mi , yoksa değme bir kapununki mi kazaya uğramış olduğu anlaşılamamaktadır. Netekim seçtiğiniz güzel misalde : « Elinin dokunduğu taşlar kızıl kor oldu » misra'ında , Musanın asâ mucizesine meydan okuyan bu mârifet , bilinmiyor muhatapın mı , gaibin mi elinden çıkmışdır. Şüphesizki bu , velev küçük , bir noksandır; bahusus ki tek tük bir kaç kelimenin de teşhisinde engel oluyor . Meselâ eski Türkce ang = fehimden an (bir cümlemin an

yeri) ; ve an (anlı şanlı) ve kısacık müddet olan an, hep aynı sakallı keçi olmuş. Halbuki dâ'ima olmasa da , fakat luzumunda, sağırkefi belli etmek için n harfi üzerine müsteşriklerin kabul etmiş oldukları med işaretini kullanmak caiz olsaydı, bu aksaklık dahi giderilmiş olurdu. Voyel üzerinde uzatma ve konson, (n) üzerinde sağırkef yümüşünü (vazifesini) bu işarete gördürmekle , geçen mektubumda anlatmış olduğum külahli vurgumuzun yükü azaldılmış ve alfabemizin noksanı kaldırılmış olur.

İşte makalenizde ilişmiş olduğunuz her madde hakkında görüşlerimi ortaya dökmüş ve düşüncelerimi anlatmağa çalışmış oldum . Samırım ki harf ve ünelti uygunluğu cihetinden söylenecek başka bir şey kalmadı.

Sözümü bitirmeden önce şunu da anmış olmak isterim. Bir gün gelir de kolay ve elverişli, yâni pratik olmak maksadiyle yapılmış alfabemiz biraz daha akademik bir zihniyetle elden geçirilecek olursa, ipliği çokdan meydana çıkmış olan (ı) mız da kulağından bükülmek ister ; çünkü onun bunun işine karışmak yolunda yapmadığı yaramazlık kalmıyor. Meselâ basma yazıda eli eteğinden yakalayınca bunu « h » ya çeviriyor ; (n) ile berabere gelince buna sırnaşarak ortaya bir (m) çıkarmaya kalkışıyor ve bu yolda el'âlemi bir düziye şaşırtıyor. Numune mi ? Ulahlı Lili damının ışıklığını mihliyamamış mıydı, cümlesinden siz, matbaacı olmak sıfatiyle, daha da âlâsını bulabilirsiniz . Her halde küçük bir onartış (tashih) ile bunun çaresi buluna bilir, yâni âile benzerliği yüzünden Latin şekillerine yabancı düşmemek şartıyla onun müzipliği önüne geçilebilir. Biliriz ki bu gilin (âilenin) karakteristiği yuvarlaklığıdır . Esas , bir halka (o) dan ibaretdir . Olduğu gibi kalmak veya (v) ve (i) gibi parçalar meydana getirmek, veya bunlardan birine varmak veya birini diğerine eklemek tarzında alfabemiz yasalıp (tanzim ve taknin) düzülmüşdür. Bu şartlar dışarısına çıkılmadıkca Latin tipine bağlılıktan ayrılmış olmayız. Binaen'aleyh o alfabede (ı) mızın boyuna göre biçilmiş hazır elbise yokdu, diye noktasını başından aşırıp (i)

ye bu yümüşü yüklemek, ciddi bir kınayış önünde ayakda durabilecek bir mâzeret sayılamaz. Bunların tez zamanda düzelmesi arzuya şayan olmakla beraber aceleye de hacet yoktur; çünkü evi (acele) aş, çiğ kalır. Değil mi ki erenler de hazıra kılar duayı.

Gönülden sunduğum saygılarımın alış buyurulmasını dilerim, Efendim .

Köse Raif Paşaoğlu : M. Fuat.

Kavmlerin hayatında «idéal»in rolü; SOCİALİSTLİK DİNİ

YENİ İDEALLERİN TAHAVVULU [*]

II

Bu gün bir çok kavmlerde , dinî idéallerin ehemmiyeti , hégémonia arzusu , socialiste 'akideleri v. s. gibi siyasi yahud ictimâ'î idéallerinkinden daha az olmuştur.

Milli idéalinî zam edilmiş şekli olan ve ekseriya «Impérialisme» vasfile tavsif olunan hégémonia idéali, az kaldı Alman ordularile muzaffer oluyordu, fakat , en

kuvvetli idéal olmadı, ve bu gün, insanın hiç bir zaman vaz geçmediği muhtelif sirri idéallerin yerine « Socialiste » idéal ka'im olmaktadır.

Bütün idéaller gibi eocialist idéali , hiç bir mu'akalenin, hiç bir muhakemenin temas edemediği kana'atler ilham etmektedir , kuvvetinin sebeblerinden olan bu kanaatler , za'ifliğin sebeblerinden birini de teşkil etmektedir. Filhakika cihan bir devreye girmişdir ki, eğilmek bilmeyen iktisadî icabat, mevhumelerin iktidarini dar bir hudud ile tahdid etmektedir.

Hayalatının zadesi olan yeni bir din namına, Muhammed eski dünyayı alt üst etmeye mu-

vaffak olduğu zaman, şimdi **Karl Max** in şagirdlerinin önüne çıkan iktisadî icabatın geçilmeyen mani'asile karşılaşmıyordu. Fakat « Socialiste » idéal in yapıcı iktidarı pek az isede yıkıcı iktidarı 'azim olabilir. Rusya bunun tecrübesini yaptı. Bu 'akidenin tatbikile tevellüd eden iğtişaslara nihayet vermek için kadrikül bir «dictateur» ün nüfuzu lazım geldi.

Mazinin miras bıraktığı idéallerin halâ en kuvvetlisi vatanperestliğin teşkil ettiği milli idéaldir .

'Akli yahud hissi deliller bulunmadığı takdirde, bir vatan evi neden 'ibaret olduğnn anlamak için bir az seyahat etmek kâfidir.

Vatan, yeni nesillerin hayatını devam ettirdiği ecdadin miras bıraktığı topraktan ibaret değildir; vatan bir memleketin insanlarını

birbirlerine kardeş his ettiren 'an'anelerin, tefekkürlerin, müsterek hissiyyetin, hatta batıl fikirlerin hey'eti mecmu'asıdır. Muhtelif zihniyyetli kavmleri birbirlerinden ayıran psychologia'i

Na mütenahiyi uyandıran şa'ir için

Nağmende öpüşdüler sonsuzlukla ölmezlik,
Aydınlıktan kollarla kucakladın her yanı,
Sayhandır uyandıran 'isyan musikisini ,
Ey uyuyan ormanın uyumayan aslanı !

28 Mart 1931 AB. Dj.

uçurumu sür'atle kendilerine anlatmak için beynelmilelciliğin en korkunc peygamberlerini ecnebi kavmler arasına götürmek kifiyet eder .

Vatanları başka olan insanlar bir «Congrès» da birleşdikleri vakit bu teba'ud , bu ayrılık re'yel'ayn görülür. Aradan çok geçmeden yalnız manfa'atlar ihtilafi değil , yekdiğerlerini anlamalarına mani' olan düşünüş ve hissiyyat ihtilafi meydana çıkar. Siyasi i'tikadları bunları bir lahza birbirlerine yaklaşıdırır, fakat mazileri bunları ayırır ve çok geçmeden bunun farkına varırlar.

Kadim 'alemin Tarihi de vatan fikrinin kudretini vazih olarak gösterir .

Romaperestlik ruhlarını idare ettiği müdetce Roma lılar cihana hâkim oldular ve

[*] Baş tarafı 321 inci nushada .